

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Rendészettudományi Doktori Iskola

Beke József

**A terrorelhárítás kialakulása és fejlődése Magyarországon a
hidegháborúban a „C-79-es” akta tükrében**

Doktori (PhD) értekezés

Tézisfüzet

Témavezető:

Dr. Boda József

nemzetbiztonsági ny. vezérőrnagy

BUDAPEST, 2023

A témaválasztás aktualitása, indoklása

Az értekezés aktualitását az adja, hogy ha megfigyeljük azokat a jelenkorban is zajló társadalmi folyamatokat, amelyek alapvetően változtathatják meg egy társadalom szerkezetét, összetételét, gondolkodását, melyek egyenként és összességében is politikai folyamatokat befolyásolnak (pl. migrációs folyamatok), és azt összevetjük a vizsgált korszak egyéb politikai folyamataival, rengeteg hasonlóságot tapasztalunk. Gondolok itt elsősorban arra, hogy a hidegháború derekán elkezdődött vagy már javában zajló politikai és társadalmi események és változások (diáklázadások, baloldali mozgalmak megerősödése, gyarmatok függetlenedése vagy függetlenségi törekvései, lokális háborúk, mint az arab-izraeli stb.), olyan szintű biztonsági változásokat generáltak, amelyek hatására kialakultak új, addig nem létező rendészeti feladatok és speciális egységek, különleges feladattal, a rendvédelemben addig nem ismert vagy alkalmazott módszerekkel, taktikai eljárásokkal. Ha képesek vagyunk ezeket a társadalmi, kriminológiai folyamatokat időben felismerni, helyesen értelmezni, és erre proaktívan reagálni, akkor nem az események után „kullogunk”, hanem akár a káros folyamatokat is képesek lehetünk megelőzni. Ha példánkban említett migrációnál maradunk, láthatjuk, hogy több (nyugat-)európai országban jelentős számú (migrációs háttérű) kisebbség él, akiknek vallási, kulturális háttere jelentősen eltér a többségi (európai) társadalométól. Ez már napjainkban is egyre több társadalmi, politikai és közbiztonsági feszültség forrása, és ezzel a jövőben is folyamatosan számolni kell. Ha a káros folyamatokat nem látjuk előre, nem ismerjük fel időben, akkor adott esetben már nemcsak a terrorizmus jelenségével kell szembenéznünk, hanem potenciálisan nagyobb méretű erőszakos tüntetések, vagy lázadások lehetőségével is. Mindemellett ki kell emelnünk, hogy a Magyar Honvédség, a Magyar Rendőrség, a Terrorelhárítási Központ szakemberei missziós területeken, azaz olyan helyszíneken hajtanak végre szolgálati feladatot, ahol a terrorveszély valós fenyegetésként fennáll.

A tudományos probléma megfogalmazása

A rendszerváltást követően több napilap címlapon hozta le a hírt, mely szerint Carlos, a hírhedt terrorista éveket töltött Magyarországon, melyhez a magyar állambiztonsági szervek asszisztáltak. Horváth Balázs, akkori belügyminiszter, illetve Nagy Lajos, a rendszerváltás után létrehozott Nemzetbiztonsági Hivatal első főigazgatója belső vizsgálatot indított annak megállapítására, hogy az Állambiztonsági Szolgálatok hogyan és milyen mértékben voltak

érintettek abban, hogy Carlos és csoportja Budapesten bujkált, illetve itt készült fel több terrorcselekményre, többek között a müncheni Szabad Európa Rádió elleni merényletre is. A belső vizsgálat során a megbízott ügyészek áttanulmányozhatták a teljes C-79-es dossziét. A vizsgálat végén az ügyészek egyértelműen megállapították, hogy a rendelkezésükre bocsátott dokumentumok alapján nem emelhető vád senki ellen amiatt, hogy segítették volna a Carlos és csoportjának tagjait.

Az akkori MDF-kormány félhivatalos magyarázata szerint a Carlos ügy teljes nyilvánosságra hozatala jelentősen megnövelte volna Magyarország terrorfenyegetettségét. Mégpedig azért, mert ebben az időszakban Carlos még szabadlábban volt. Néhány kutató és történész inkább azt feltételezte, hogy a kormány inkább azt nem szerette volna kitergetni, hogy a Carlost esetlegesen segítő hivatalos személyek egy része még akkor is hivatalban állt. Mindenesetre a hazai hatóságok által az NDK-beli társszervének, a STASI-nak rendszeresen átadott dokumentumok elérhetők a történészek és a rendészeti kutatók számára is, így tulajdonképpen az események részben rekonstruálhatók.

Kutatásom során arra kerestem választ, hogy milyen szintű volt az együttműködés a magyar hatóságok és külföldi terrorszervezetek között. A legismertebb terrorszervezet, illetve terrorista, aki 1979 és 1986 között huzamosabb ideig működött, illetve élt Budapesten, Carlos és „Az Arab Fegyveres Küzdelem Szervezete – Az Arab Forradalom Karja” nevű szervezete volt. A „Sakál” – ahogy a legtöbben ismerik – és terrorszervezetének magyarországi történetén és működésén keresztül szeretnék választ kapni, illetve adni arra a kérdésre, hogy megtúrt vagy támogatott státusszal „élvezhették-e” a terroristák az itt-tartózkodást. Továbbá hazánkban tartózkodásuk hogyan befolyásolta a hazai terrorelhárítás kialakulását, fejlődését? Miképp hatott a terrorszervezetek megjelenése az intézményesített magyar terrorelhárítás kialakulására, fejlődésére? Az értekezésben két részre bontom a terrorelhárítás fejlődéstörténetét. Egyrészt bemutatom az állambiztonsági szolgálatoknál létrehozott terrorelhárítást, mely a korszakban a terrorizmussal kapcsolatos „hírszerzési” és elhárítási feladatokért volt felelős. Szintén bemutatom a rendőrségnél kialakított különleges szolgálati ág, a rendőrségi terrorelhárítás kialakulását, fejlődéstörténetét, amely elsősorban a felszámolási (bevetési) feladatok végrehajtásáért volt felelős.

Az értekezést úgy építettem fel, hogy a témában minden jelentős körülményről sikerüljön néhány gondolatot vagy fontos információt közölnöm. Az elméleti részben olyan elméleti alapokat fektetek le, melyek a terrorizmus fogalmi problematikájával, a terrorelhárítás elméletével kapcsolatosak. Mindezek mellett elengedhetetlen része a témának a terrorizmus

hazai büntetőjogi szabályozás-történetének az áttekintése. Röviden bemutatom továbbá a korszakot világpolitikai és hazai nézőpontból egyaránt. Elemezni fogom az állambiztonsági szervezetek történetét és fejlődését, hogy jobban megértsük, miért azok a döntések születtek a terrrorszervezetekkel, főként a Carlos-csoporttal kapcsolatban, amelyeket a döntéshozók meghoztak, és ezeket elemezni is fogom. Részletesen bemutatom továbbá a Carlos-csoportot, annak legismertebb merényleteit, valamint magyarországi tartózkodásainak körülményeit. Végül, de nem utolsó sorban a magyar rendőrség különleges szolgálati ágának fejlődéstörténetét fogom elemezni. Nemzetközi kontextusba helyezve a hazai rendőrségi különleges szolgálat kialakulását és fejlődését, megállapíthatjuk, hogy nálunk is egy jelentős, addig nem tapasztalt elkövetési magatartás volt az iniciális körülmény.

Hipotézisek

1.) A társadalmi és politikai folyamatok és változások alapján megjósolható bizonyos kriminális jelenségek megjelenése vagy megszűnése az adott társadalomban. Ebből következik, hogy a hidegháború hazai és nemzetközi társadalmi, valamint politikai viszonyai jelentősen hatottak a magyar terrorelhárítás megalapítására és működésére.

2.) A magyar rendvédelem és rendészet a terrorelhárítás szakterületén a rendszerváltozás előtt jellemzően reaktív és nem proaktív szerepet töltött be.

3.) A rendszerváltás előtti időszak gyakorlati tapasztalatai alapján a Kádár-kormány, illetve a korszak politikai és rendészeti vezetői ellen lehetséges lett volna a nemzetközi terrorizmus támogatása miatt büntetőeljárás megindítása.

Kutatási célkitűzések

- Általánosan meghatározott céloom annak elemzése és bemutatása, hogy a rendszerváltást megelőzően a világban és Magyarországon végbement társadalmi és politikai folyamatok a magyar rendvédelmet milyen új kihívások elé állították, amelyek az intézményesített terrorelhárítás kialakulásához vezettek.
- A kutatásom kezdetén áttanulmányoztam a témában korlátozottan rendelkezésre álló szakirodalmat. A forráselemzéseim alapján azt a célt tűztem ki, hogy egy kvalitatív, rendszerező jellegű kutatást végzek, mely a magyar terrorelhárítás történetének

áttekintésével feltárja ennek a speciális rendvédelmi ágnek a kialakulását, működését és fejlődését.

- Személyes célom, hogy a kutatásom és annak eredményei szakmai alapot nyújthassanak a magyar terrorelhárítás történetét bemutató és feldolgozó oktatás segédanyag létrehozásához a Nemzet Közszolgálati Egyetem tanszékeinek együttműködésével, melyet a jövő rendvédelmi, nemzetbiztonsági és katonai szakemberei, ezen belül is terrorelhárító tisztjei használhatnak.
- További személyes célkitűzésem, hogy a kutatási területemet érintően megszerzett elméleti tudásom, és a szakterületen eltöltött éveim során kialakult gyakorlati ismereteimet ötvözzem, szintetizáljam. Kutatási eredményeimet, a terrorelhárítás kialakulását és fejlődésének történetét szakmai publikációk formájában elérhetővé és megismerhetővé tegyem a jelenkor rendvédelmi, nemzetbiztonsági és katonai szakembereinek.

A kutatás módszertana

Tekintettel az általam kutatott témára, kvalitatív módszereket alkalmaztam a kutatásom során egymással párhuzamosan is:

- A téma hazai és külföldi – nyelvismeretem okán elsősorban angol és német nyelvű – szakirodalmának feldolgozása. Ennek keretében megvizsgáltam az olyan bel- és külpolitikai összefüggéseket, amelyek Magyarországon az intézményesített terrorelhárítás kialakulásához vezettek. A releváns szakirodalom tanulmányozása és feldolgozása során analízis és szintézis alkalmazásával a kutatási téma egészét elméleti és gyakorlati részekre is bontottam. Az ennek segítségével kapott részismereteket egységes résszé kapcsoltam össze.
- Kutatást végeztem az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, ahol a napi operatív jelentések mellet áttanulmányoztam a témám szempontjából releváns és minősítés alól feloldott parancsokat, utasításokat is. Átvizsgáltam minden olyan iratot, melyek a II. Csoportfőnökségen belül a VIII. (Terrorellenes Osztály) megalakulásával, annak feladatrendszerével kapcsolatosak. Áttanulmányoztam minden olyan operatív jelentést, összefoglaló jelentést vagy vezetői tájékoztatót, melyek a „Carlos-csoport” magyarországi tevékenységével kapcsolatosak és jelenleg kutathatók.

- Kutatást végeztem a Magyar Nemzeti Levéltárban. Az állambiztonsági szolgálatok a kiemelt ügyekről folyamatosan tájékoztatták a párt vezetőit, a politikai döntéshozókat. A C-79-es akta titkosítását nem oldották fel a mai napig sem, azonban a tájékoztatási kötelezettség miatt a megfigyelések és elemzések eredményeit megküldték a pártközpontba. Ennek köszönhetően lehetőségem volt arra, hogy minden olyan iratot áttanulmányozzak, amelyik a „Carlos-csoport” vagy egyéb terrorszervezet (Abu Nidal, Japán Vörös Hadsereg) magyarországi tevékenységével, kapcsolatrendszerével vagy megfigyelésük körülményeivel kapcsolatos. A témából adódóan ez jellemzően az 1975-1989 közötti időszakra esik. A Levéltárban arra is lehetőségem volt, hogy az ott kutatható iratokon keresztül a magyar rendőrség terrorfelszámolói képességének kialakulási körülményeit és fejlődését is áttanulmányozzam a balassagyarmati túsdrámán is keresztül.
- Kutatást folytattam a Berlieni STASI archívumban a BStU-ban. A kutatásom előkészítése során tudomásomra jutott, hogy a magyar állambiztonsági szervek a „Carlos-csoport” feldolgozása során keletkezett információk egy részét megküldték a keletnémet és a lengyel állambiztonsági szervezeteknek is. A berlini fal leomlását követően a német hatóságok gyakorlatilag teljes egészében kutathatóvá tették a STASI-aktákat. Áttanulmányoztam a BStU-ban a „SEPARAT” fedőnevű több ezer oldalas aktát. Ebben érdekes magyar vonatkozásokat találtam, melyeket a dolgozatomban a későbbiekben részletesen be is mutatok. Meg kell azonban említenem azt is, hogy a német hatóságok sem tették teljes egészében kutathatóvá a teljes aktát. Olyan iratok titkosítása továbbra sincs feloldva, amelyek egyértelműen bizonyítanak a keletnémet (továbbá a román kivételével a többi kelet-európai) titkosszolgálat és a Carlos vezette terrorszervezet szoros együttműködését, esetleg támogatását.
- Kutatást folytattam a Lengyel Nemzeti Emlékezet Bizottság irattárában is, melyben nagy segítségemre volt Magyarország Varsói Nagykövetsége. A lengyelek ugyan nem tették kutathatóvá a teljes állambiztonsági anyagot, azonban a „Carlos-csoport” feldolgozása során keletkezett iratok egy része, főként a magyar társzervektől kapott információk és anyagok – mintegy 350 oldal – kutathatók. Ezek az adatok elsősorban a Carlos-csoport felépítésére illetve kapcsolatrendszerére vonatkoznak, és a Hamvas Intézet honlapján is megtalálhatók. Új adatokat, iratokat ezeken kívül nem találtam.
- A kutatási módszerem egyik legfontosabb eleme az „Oral History”. Lehetőségem volt ugyanis arra, hogy interjút készítsek a II. Csoportfőnökség VIII. (Terrorelleni)

Osztályának egykori vezetőjével, Dr. Varga Józseffel, illetve a Csoportfőnökség még életben lévő munkatársaival, akiknek rálátása volt a Carlos-ügyre. Sajnálatos módon azonban többen az interjú készítése előtt lemondták a találkozót az arra való hivatkozással, hogy az ügy jelentős része a mai napig minősített, ők pedig még gondatlanul sem szeretnék titoksértést elkövetni. Interjút készíthettem Liszikai Lászlóval is, aki több könyvet is írt, több dokumentumfilmet forgatott a Sakálról, és emiatt legalább ötven alkalommal járt bent nála a börtönben. A rendőrség felszámolói képességének kialakulásáról és fejlődéséről sikerült interjút készítenem B. János nyugalmazott rendőr alezredessel, aki közel harminc évet szolgált felszámolóként, csoportparancsnokként és kiképzőként az akciószakaszokban, az Akció Alosztályon és a Komondor Terrorelhárító Szolgálatnál. A kutatásom során szerettem volna interjút készíteni a „Sakállal” is, azonban a Magyarországra akkreditált francia belügyi attasé, a DGSI munkatársa nem reagált a megkeresésemre. Liszikai Lászlón keresztül Carlos jelezte, hogy hajlandó néhány írásban feltett kérdésekre válaszolni. A kérdéseket és a „Sakál” válaszait Liszikai úr vitte be és hozta ki a börtönből, amikor 2021. augusztus végén meglátogatta.

- Végül, de nem utolsó sorban kutatást folytattam a Magyar Televízió (MTVA) archívumában is. 1990 és 1994 között ugyanis a Chrudinák Alajos által főszerkesztett „Panoráma” és „Hét” című műsorok (a már említett Liszikai László szerkesztésében több műsor is foglalkozott a Sakál magyarországi tevékenységével. A riportok során megszólaltatták az állambiztonsági szolgálatok akkori vezetőit, külföldi elhárító szolgálatok volt tagjait és a téma külföldi szakértőit is, továbbá részleteket mutattak be Carlos egy leplezett meghallgatásáról, melyet a magyar állambiztonsági szervek munkatársai hajtottak végre Budapesten.

A kutatási terület tudománytani besorolása

A kutatási területem a társadalomtudományokon belül alapvetően a rendészettudomány tudományágába sorolható. A kutatási témám azonban interdiszciplináris, ugyanis több területen is szervesen kapcsolódik más tudományágakhoz, elsősorban a történelemtudományhoz, hadtudományhoz, kriminológiához valamint az állam- és jogtudományokhoz. Tehát dolgozatom is igazolja, hogy a multidiszciplináris rendészettudomány mára transzdiszciplináris (integrációs) tudománnyá vált. A rendészettudomány mint integrációs tudomány a rendőri

tevékenységet mint összességet az egyes tudományos megoldási javaslatok komplexitásában vizsgálja.

Kapcsolódó tudományterület a történelemtudomány, hiszen az értekezés alapvetően egy speciális rendvédelmi ág kialakulását, fejlődésének történetét mutatja be. Mindemellett a kutatás témáját egyrészt történelmi kontextusba is helyezi azáltal, hogy részletesen bemutatja a hidegháborút mint történelmi korszakot és politikai viszonyrendszert, ami nélkül a Carlos-ügyben hozott politikai és szakmai döntések is nehezen lennének értelmezhetők. Másrészt a történelmi kontextuson keresztül is érthetővé válik az (terror)elhárító szervezetek kialakulása, átalakulása és fejlődése. Harmadrészt a történelemtudomány egyik eszköze annak is, hogy a terrorizmus evolúciós folyamatát bemutassam, hogy azt jobban megérthessük.

Nagyon fontos kapcsolódó tudományterület a hadtudomány. A terrorizmus ellen küzdeni nemcsak rendvédelmi, de katonai eszközökkel és módszerekkel lehet, sőt egyes esetekben kell is. Ezek az eszközök és módszerek bizonyos esetekben, elsősorban például fegyveres felszámolás során, nem állnak távol egymástól.

További fontos tudományterület továbbá a kriminológia, mely segítségével tisztázni kívánom a terrorizmus fogalmi problematikáját, elhatárolását a szervezett bűnözéstől. Ennek a tudományágnak a segítségével lehet bemutatni továbbá azokat a titkos információgyűjtő eszközöket és módszereket, melyeket a III. Főcsoportfőnökség szervezeti egységei felderítő és elhárító munkájuk során a Carlos-csoport ellen is alkalmaztak.

Végül, de egyáltalán nem utolsó sorban szintén nagyon fontos tudományterület az állam- és jogtudomány. A római jogban megfogalmazott „nullum crimen sine lege nulla poena sine lege” büntetőjogi alapelv alapján csak akkor lehet egy cselekményt szankcionálni, ha azt a törvény büntetni rendeli. Az értekezésben ennek megfelelően elemezni kívánom a „terrorcselekmény” és más kapcsolódó törvényi tényállások megjelenését és változásait a magyar büntetőjog rendszerében, elsősorban a Csemegi-kódextól napjainkig.

A kutatás rövid összefoglalása fejezetenként

Az első fejezetben tisztáztam néhány olyan fontos rendészeti alapfogalmat, mely a disszertáció szempontjából relevanciával bír. A terrorizmus definíciója különösen jelentős, azonban ennek megfogalmazása napjainkban is szakmai viták középpontjában áll. Ennek oka egyrészt a kriminális jelenség eltérő értelmezése és értékelése. A terrorizmus történeti

áttekintése során alapvetően azokat a korszakolásokat alkalmaztam, amelyekben jelenleg is konszenzus van. Külön kielemeztem az újbaldali hullámot, tekintettel arra, hogy a Carlos-csoport működésének ideológiai hátterét alapvetően az határozta meg. Nagyon lényeges, egyik központi eleme az értekezésnek, hogy az első fejezetben saját elképzeléseim és szakmai tapasztalataim szerint – ha vázlatosan is – de megalkottam és bemutattam egyfajta általános, logikai-funkcionális terrorelhárítási modellt a terrorelhárítást végző elhárító szolgálatok speciális, összetett tevékenységére vonatkozólag. Tekintettel a doktori értekezés témájára, az általam felállított modell természetesen kiegészül a rendőrség terrorelhárító feladataival, pontosabban annak legspeciálisabb elemével, a terrorcselekmények felszámolásával. Az értekezés témájának szempontjából kiemelt jelentőségű feladatomból volt annak vizsgálata az első fejezetben, hogy a hidegháború időszakában a magyar büntetőjog és annak fejlődése, módosulása hogyan viszonyult a terrorizmushoz, illetve az ahhoz kapcsolódó bűncselekményekhez. Büntetőjogi értelemben ugyanis csak és kizárólag attól kezdve tudunk terrorcselekménynek minősíteni egy elkövetési magatartást, amikor az a magyar büntető anyagi jogban megjelenik. A visszaható hatály tilalma miatt utólag sincs jogi lehetőség egy korábban történt cselekményt terrortámadásnak vagy terrorizmusnak minősíteni.

A második fejezetben bemutattam a magyar állambiztonsági szolgálatok fejlődésének történetét, valamint feladatköreik szervezeti rendszerük változásait az 1945 és 1990 közötti időszakban. Tekintettel arra, hogy 1978 előtt hazánkban az állambiztonság keretein belül nem létezett intézményesített terrorelhárítás, a jogelőd szervezetekben csak a terrorizmushoz kapcsolódó deliktumok felderítése és elhárítása tartozhatott hatáskörükbe. Egyik ilyen bűncselekménytípus a szabotázs volt, melyet gyakran a köznyelv és a politika is – helytelenül - a terrorizmus szinonimájaként emlegetett. A kutatásaim során megállapítottam, és a fejezetben bemutattam, hogy Magyarország a történelme során sohasem tartozott a terrorizmus által leginkább fenyegetett államok közé. Az állítás alátámasztása érdekében összehasonlítottam 1970 és 1990 között a világon, Nyugat-Európában, Kelet-Európában és hazánkban elkövetett terrorcselekmények számát. Bár a vizsgált időszakban csupán egy esetet találtam a felhasznált adatbázisban, azonban ez nem azt jelenti, hogy minket eddig elkerültek a terroristák vagy a terrorizmusnak minden formája. A fejezetben végigvettem és elemeztem néhány olyan eseményt vagy esetet, melyek nincsenek benne az adatbázisban, de Magyarországon vagy magyar érdekeltségek ellen történtek a rendszerváltásig, és a terrorcselekményhez vagy terrorizmus köthető bűncselekményekhez kapcsolódhattak. Állásponantom szerint ezek az esetek is hatással lehetettek azokra a döntésekre, döntéshozókra melyek az önálló magyar

terrorelhárítás kialakulásához vezettek, vagy a terrorelhárító szakterület fejlődéséhez, a szükséges szakmai tapasztalatok megszerzéséhez érdemben hozzájárulhattak.

A harmadik fejezetben bemutattam, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a magyar terrorelhárító szervek Carlost mint terroristát tartották számon. Az is kimutatható, hogy ő és szervezete hazai tevékenységének ellenőrzése kapcsán is erősítették meg az első terrorelhárító egység létrehozását és fejlesztését is, melynek első igazi ügye tulajdonképpen a C-79-es dosszié volt. És bár láthattuk, hogy nem Carlos és szervezete volt az egyetlen terrorista és terrorcsoport, mely megfordult hazánkban, de kétségtelenül a legjelentősebb. A szervezet jelentőségét és hatását a magyar terrorelhárítás kialakulására és fejlődésére tovább fokozta, hogy a kutatás során beszerzett adatok szerint, rajta keresztül tudták megtanulni a magyar szakemberek a szakma fortélyait. A saját területén ugyanis mindenki képzett elhárítótiszt volt a csoportban, azonban a Sakál feldolgozásáig nem volt tapasztalatuk arról, hogyan működik egy nemzetközi terrorszervezet. Ez az összetett elhárítómunka csak nemzetközi együttműködés keretében lehetett sikeres. A fejezetben ezt alátámasztva bemutattam az állambiztonsági szolgálat nemzetközi együttműködésének lehetőségeit, annak jogszabályi hátterét, valamint a STASI vonatkozásában gyakorlati megvalósulását is. A kutatás és adatgyűjtés során feltártam a terroristák megfigyelésének, és a C-79-es akta feldolgozásának szakmai hátterét, különös tekintettel az operatív munka során alkalmazott és használt titkos információgyűjtő eszközökre, módszerekre és eljárásokra. Ennek keretében magyar elhárítók pontos információkat szerezhettek a terroristák hazai és nemzetközi kapcsolatrendszeréről, működésük hátteréről, az általuk tervezett terrorcselekményekről, felszereléseikről és fegyvereikről stb. A fejezetben ismertetett adatok alapján álláspontom szerint a magyar állambiztonsági szervek mindent megtettek, és a rendelkezésükre álló operatív eszközök és módszerek teljes tárházát bevetették annak érdekében, hogy a Sakált és szervezetét a lehetőségekhez mérten a legszorosabb megfigyelés alá vonják. Ezzel párhuzamosan a magyarországi tevékenységüket és kapcsolataikat feltérképezzék, illetve korlátozzák, valamint kiszorítsák őket az országból.

A negyedik fejezetben bemutattam, hogy Magyarországon az 1973-as balassagyarmati túszejtést követően hozták létre a terrorizmussal kapcsolatos helyzetek kezelésére alkalmas, kiképzett és felszerelt különleges rendőri egységeket, az akciószakaszokat a Forradalmi Rendőri Ezreden belül. A fejezetben bemutattam az említett túszhelyzet minden lényeges körülményét, illetve hatását a magyar különleges rendőri szolgálat megalakítására. Elemeztem a hazai speciális rendőri egységek történetét, szervezeti felépítését, létszámviszonyait, továbbá feladat-, valamint kiképzési rendszerét egészen az akciószakaszoktól a Komondor

Terrorelhárító Szolgálattal bezárolag. Az elemzésből természetesen nem maradhatott ki a rendőrség Tűzszerező Szolgálatának a bemutatása, feladatrendszerének és szervezeti háttérének elemzése. Bemutattam a fejezetben a különleges rendészeti szolgálati ágon belül létező négy munkakört, melyek közül háromnak, a felszámoló, speciális elfogókutya-vezető, valamint a műszaki felszámoló fogalmát megalkottam.

Összegzett következtetések

A disszertáció megírásával az volt az alapvető és határozott célom, hogy elemezzem és bemutassam, hogy a rendszerváltást megelőzően, a világban és Magyarországon végbement társadalmi és politikai folyamatok, a magyar rendészetet milyen új kihívások elé állították, amelyek végül az intézményesített terrorelhárítás kialakulásához vezettek.

A dolgozatban bemutatott és elemzett folyamatokból világosan látszik és levezethető, hogy az intézményesített terrorelhárítás (felderítés, hírszerzés, elhárítás) a Carlos-csoport megjelenésével gyakorlatilag egyidejűleg, míg a felszámolás a balassagyarmati túszhelyzet következményeként jött létre a magyar rendvédelemben. Ez jelenthette azt is, hogy az 1970-es évekig a rendvédelmi szakemberek nem tulajdonítottak nagyobb jelentőséget a modern terrorizmusnak, vagy a nemzetközi trendeket rosszul felmérve abban bíztak, hogy a jelenség elkerüli hazánkat. Ennek mindenképp ellentmond az a tény, hogy a speciális szolgálati ágak megjelenése előtt is történtek hazánkban, illetve külföldön magyar érdekeltségek ellen olyan támadások, melyek jogilag terrorcselekménynek is minősíthetők lettek volna. Tény azonban az is, hogy a magyar jogrendszer sem volt felkészülve 1979-ig arra, hogy a terrorcselekményt önálló törvényi tényállásban büntetni rendelje. A bemutatott cselekmények csak olyan járulékos bűncselekmények miatt kerülhettek szankcionálásra (pl. visszaélés lőfegyverrel, személyi szabadság megsértése stb.), melyeket a vizsgált korszakban a hatályos törvények büntetni rendeltek. Bár a nemzetközi példák egyértelműen azt mutatták (és ezt a GTD adatbázisaiból kiszűrve statisztikákkal is alátámasztottam), hogy Nyugat-Európában a terrorcselekmények száma az 1970-es évek második felétől kezdődően egyértelmű emelkedést mutatott. Igaz azonban az is, hogy ezzel szemben Kelet-Európában ez a szám stagnált, és csak a rendszerváltások környékén, az 1980-as évek végén kezdett meredeken emelkedni. Mint említettem, ezek a hatások nem egyszerre érintették a magyar terrorelhárítás ágait.

Korábban több vád is illette a volt szocialista országokat - így hazánkat is -, hogy az akkori politikai vezetés tudtával és beleegyezésével tartózkodtak terroristák a területükön,

illetve támogatást (anyagi, logisztikai, kiképzés stb.) nyújtottak elsősorban Nyugat-Európában végrehajtott terrorcselekményeikhez. A megfogalmazott vádak szerint nem csupán logisztikai háttérrel, anyagi és technikai támogatást, hanem konkrét „megrendeléseket” is kaptak. Ez felveti a terrorizmus finanszírozásának vádját. A Carlos-csoport tagjai ellen több pert is lefolytattak, vádat emeltek ellenük, és el is ítélték őket. Azokat a politikusokat azonban, akik megbízásokat adtak a Sakálnak és a hozzá kapcsolható szervezetnek terrorcselekmények, merényletek, gyilkosságok, politikai leszámolások végrehajtására, az ügyben még csak tanúként sem lettek kihallgatva. Pedig ezek nélkül a megbízások (és az általuk irányított titkosszolgálatok tevőleges támogatása) nélkül a Carlos-csoport, sőt a modernkori terrorizmus nem okozhatott volna ekkora károkat anyagi értelemben - és emberi életekben sem. A legtöbb ország – Németország kivételével – a mai napig nem oldotta fel a vele kapcsolatos iratok minősítését, bár bemutattam azt, hogy Németország is csak erősen korlátozottan. Pedig ezekből az aktákból, iratokból világosan kitűnhetne, hogy melyik merényletre melyik diktátor, kormány vagy titkosszolgálat adott megbízást. A kutatásaim eredményeképpen konkrétan kimondhatjuk, hogy a müncheni Szabad Európa Rádió román adója elleni robbantásos merénylet áldozatai tulajdonképpen egy kelet-európai titkosszolgálat miatt, annak megbízásából haltak meg.

Mint többször említettem, a C-79-es dosszié sajnálatos módon továbbra sem hozzáférhető. Minden bizonnyal az Alkotmányvédelmi Hivatal irattárában található, és még mindig arra vár, hogy a titokgazda feloldja a titkosítást és betekintést engedélyezzen. A hármas számú hipotézisem csak abban az esetben lesz egyértelműen eldönthető, ha az anyagok teljes egészében kutathatóvá válnak. A rendelkezésemre álló, és az ÁBTL-ben fellelhető kevés számú jelentés, a BStU-nál áttanulmányozott akták, Dr. Varga József ezredes és Szabó Miklós nyugalmazott operatív tisztek tanúvallomásai, valamint a még élő érintettekkel készített interjúk alapján nem jelenthető ki egyértelműen, hogy a magyar állam és a Carlos-csoport között együttműködés nem volt. Az értekezés során arra a megállapításra is jutottam, hogy a magyar állambiztonsági szervek mindent megtettek, az operatív eszközök és módszerek teljes tárházát bevetették annak érdekében, hogy a Sakált és szervezetét a lehetőségekhez mérten a legszorosabb megfigyelés alá vonják, magyarországi tevékenységüket és kapcsolataikat feltérképezzék, illetve korlátozzák, valamint kiszorítsák őket az országból. A kiválasztott operatív célokat és taktikát ráadásul úgy kellett elérniük illetve kiválasztaniuk, hogy Carlos és csapata ne álljon bosszút Magyarországon vagy külföldön lévő magyar érdekeltségeken, aminek reális lehetősége egyébként fennállt.

Álláspontom szerint az egység a rá kiszabott feladatokat sikeresen megoldotta. Ezt bizonyítja, hogy a Carlos elleni francia nyomozást irányító Jean-Louis Bruguière vizsgálóbíró a büntetőeljárás és a bírósági tárgyalások során egyetlen esetben sem marasztalta el vagy fogalmazott meg vádakot hazánkkal szemben terrorista szervezet támogatása miatt. Végezetül megállapíthatjuk, a kutatásaim során álláspontom szerint egyértelműen nem tudtam azt igazolni, hogy a magyar állambiztonsági szervek, a III. Főcsoportfőnökség munkatársai nem működtek együtt Carlos szervezetével, vagy hogy a korabeli magyar kormány illetve a magyar állambiztonsági szolgálatok terrorizmus támogatásával vádolhatók lehettek volna. Igaz, egyértelműen ennek az ellenkezőjét sem.

Új tudományos eredmények

1.) A rendszerező jellegű kutatásom eredményeképpen sikerült a magyar terrorelhárítás történetét, kialakulását és fejlődését feltárni, azt kontextusba hozni a korszak egyik legismertebb és legmeghatározóbb terrorszervezetének a Carlos csoport hazai megjelenésével és itteni működésével. Kutatásaim során elsőként dolgoztam fel és rendszereztem az állambiztonsági és rendőrségi szakmai anyagokat a Carlos-féle terrorszervezettel kapcsolatban. A külföldi titkosszolgálatokkal való kapcsolatait illetően a rendszerezést, elemzést-értékelést tovább bővítettem szakmai személyes interjúk készítésével.

2.) A hazai és a külföldi szakmai anyagok elemzésével feltártam és bemutattam a magyar rendőrség különleges szolgálati ágának a kialakulását, fejlesztésének és fejlődésének történetét. Külön hangsúlyt fektettem az akciószakaszoktól a Komondor Terrorelhárító Szolgálat működésére, fejlesztésére és fejlődésének bemutatására. A szakterülethez kapcsolódóan olyan alapvető fogalmakat határoztam meg, melyek eddig nem kerültek egzakt módon megfogalmazásra a rendőrség különleges szolgálati ágánál (felszámoló, műszaki felszámoló, speciális terrorelhárító kutyavezető).

3.) A széleskörű kutatásom eredményeként megfogalmaztam és kidolgoztam a terrorelhárítás általam elképzelt, egyfajta logikai-funkcionális elméleti modelljét, melyet részletesen be is mutattam az értekezésemben. Az általam felállított és jelen fejezetben bemutatott elméleti rendszer szerint a társadalmi-politikai környezet és az elérni kívánt célok viszont alapvetően határozzák meg, hogy a terrorelhárítás során védelmi, vagy támadó jellegű eszközeiről, imódszerekről beszélhetünk. A kidolgozott modell kitért arra is, hogy bemutassam

ezeket az eszközöket, módszereket, taktikai eljárásokat a terrorelhárítás mindhárom bemutatott gyakorlati szintjén.

Ajánlások, a kutatási munka gyakorlati hasznosíthatósága

A kutatásomat és annak eredményeit általános jelleggel a Nemzeti Közszerológati Egyetem BSc, MSc képzésein, továbbá a rendészeti- és hadtudományi doktori iskolájában, a rendészeti, terrorelhárítási, katonai nemzetbiztonsági, a polgári nemzetbiztonsági szakokon lehet hasznosítani. Ezen túlmenően a nemzetbiztonsági, rendvédelmi, katonai, terrorelhárítási területen a terrorelhárítás területén dolgozó szakemberek tudják az értekezésben feltárt elméleti és gyakorlati tapasztalatokat a mindennapi munkájuk során felhasználni.

Az értekezés eredményeinek konkrét hasznosíthatósága:

- 1.) Az értekezés elkészítése érdekében végzett tudományos kutatásom és annak eredményei álláspontom szerint kellő szakmai alapot nyújthatnak a magyar terrorelhárítás kialakulását, fejlődés történetét bemutató és feldolgozó oktatás segédanyag létrehozásához a Nemzeti Közszerológati Egyetem Terrorelhárítási tanszékének együttműködésével, melyet a jövő rendészeti szakemberei, ezen belül is terrorelhárító tisztjei használhatnak. Tekintettel arra, hogy korábban magam is ezen a területen dolgoztam, az általános szakmai műveltségnek fontos eleme, hogy megismerjük ennek a speciális területnek a kialakulását és fejlődéstörténetét.
- 2.) Az értekezésemmel felhívhatom a szakmai döntéshozók figyelmét arra, hogy a C-79-es minősítését újból vizsgálják felül, hogy minél nagyobb számban kutathatóvá váljanak azok a jelentések, megfigyelési eredmények, melyek alapján még világosabb képet kaphatunk Carlos és terrorszervezetének magyarországi vagy Magyarországgal kapcsolatos tevékenységeiről. Mint láthattuk, sok mindent tudunk már (sok dolognak utána jártam magam is), de a teljes igazságot még mindig a minősített C-79-es akta rejti.

A szerző témával kapcsolatos publikációs jegyzéke

1. Beke József – Dr. Hegyes Gabriella: A terrorelhárítás kezdetei Magyarországon - A C-79-es dosszié, (T)error&Elhárítás, 2015/1. szám
2. Beke József: Szándékos kiszivárogtatás, vagy megmagyarázhatatlan szakmai hiba? Varga Győző Péter bejelentése. Ügyészek Lapja, 2021/4.
3. Beke József: A keletnémet Állambiztonsági Minisztérium megalapítása, és együttműködése a magyar állam-biztonsági szolgálatokkal 1945-1990, Nemzetbiztonsági Szemle 7. évfolyam 4. szám, 2019
4. Beke József: A magyar rendőrség különleges szolgálati ágának létrehozása, fejlődésének és működésének története 1973-1990), Rendészet – Tudomány - Aktualitások, konferenciakötet, RDI, 2020
5. Beke József: A berni Magyar Nagykövetség elleni támadás. 1958. augusztus 16., A Haza Szolgálatában Konferencia kötet: DOSZ RDI, 2021
6. Beke József: A terrorizmus fajtái, fogalmi problematikája, Rendészet-Tudomány-Aktualitások Konferencia kötet: DOSZ RDI, 2019
7. Beke József: The impact of the Balassagyarmat hostage-taking incident on the establishment of the special service branch of the Hungarian police. Büntetőjogi Szemle 2021/2.
8. Beke József: The system and forms of cooperation between the Hungarian and East German state security services in the Carlos case. Belügyi Szemle/Nemzetközi Rendészeti Figyelő 72. évfolyam 1. Különszám, 2023.
9. BEKE József: The general model of counter-terrorism (A terrorelhárítás általános modellje) Scientia et Securitas, Volume 4, Issue 1, 2023.